

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัญหาการจัดดำเนินการโครงการสุขภาพและความต้องการ
 นิเทศของผู้บริหารและครูผู้สอนสุขภาพในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการจัดดำเนินการโครงการสุขภาพและความ
 ต้องการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร
 และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
 แห่งชาติ ซึ่งเปิดสอนระดับมัธยมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 จำนวน 119 โรงเรียน จาก 72 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน
 238 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 218 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.60 แยกเป็น
 แบบสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียน 109 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.60 และจากครู
 สุขศึกษา 109 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.60 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์
 ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอ
 ในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้บริหาร ครูสุขภาพ และสภาพทั่วไป
 ของโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นชาย
 มีอายุระหว่าง 41-45 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเอกบริหารการศึกษา
 มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารระหว่าง 15 ปีขึ้นไป

ครูสุขภาพโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ส่วนใหญ่เป็น
 ชาย มีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเอกพลศึกษา มี

ประสบการณ์ในการสอน 11-15 ปี และสอนวิชาสุขศึกษาระหว่าง 1-5 ปี สาเหตุที่ต้องสอนวิชาสุขศึกษาเพราะจบวิชาเอกพลศึกษา นอกจากการสอนวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแล้ว ครูสุขศึกษาต้องรับผิดชอบสอนวิชาพลศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีงานอื่นนอกเหนือจากการสอน คือ เป็นครูประจำชั้น

ครูสุขศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการนิเทศ สำหรับผู้ที่เคยได้รับการนิเทศพบว่า ได้รับการนิเทศจากผู้บริหารโรงเรียนมากที่สุด

โรงเรียนโครงการขยายโอกาสส่วนใหญ่มียุติพื้นที่ 11-20 ไร่ มีนักเรียนระหว่าง 150-300 คน โดยมีนักเรียนในระดับชั้นมัธยมระหว่าง 41-60 คน จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากกว่า 41 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่าง 21-30 คน จำนวนครูในโรงเรียนต่ำกว่า 20 คน

ระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอ ส่วนใหญ่มีระยะทางระหว่าง 11-20 กิโลเมตร และมีระยะทางจากโรงเรียนถึงสถานบริการทางสาธารณสุขที่ใกล้ที่สุดต่ำกว่า 1 กิโลเมตร

ทางด้านสิ่งแวดล้อมโรงเรียน โรงเรียนโครงการขยายโอกาสส่วนใหญ่มีส่วน 6-10 ไร่ การใช้ส้วมแยกกันใช้ระหว่างนักเรียนชาย-หญิง มีที่บัสสวะต่ำกว่า 5 ที่ น้ำดื่มมาฆ่าสีด้อมหรือถังมีก๊อกเปิด รองลงมาคือการใช้น้ำประปา การกำจัดขยะส่วนใหญ่ใช้วิธีการกองรวมกันแล้วเผา รองลงมาโดยใช้เตาเผาขยะ

ลักษณะของโรงอาหาร ส่วนใหญ่เป็นอาคารถาวรเฉพาะ มีการจัดโครงการอาหารกลางวัน โดยวิธีครูทำร่วมกับนักเรียน

โรงเรียนโครงการขยายโอกาสส่วนใหญ่มีห้องพยาบาล โดยจัดห้องพยาบาลแยกเป็นห้องเฉพาะ และมีเตียงพยาบาลจำนวน 2 เตียง

ห้องเรียนชั้นมัธยม ส่วนใหญ่อยู่ในอาคารเดียวกับชั้นประถมศึกษา แต่แยกเป็นชั้นเรียนของนักเรียนมัธยมโดยเฉพาะ มีที่นั่งแบบโต๊ะเดี่ยว นั่งคนเดียว สีของกระดานขอสักานห้องเรียนเป็นสีเขียว

สถานที่ออกกำลังกายในโรงเรียน มีมากที่สุดคือ สนามฟุตบอล รองลงมา เป็นโต๊ะปิงปอง และสนามวอลเลย์บอล โรงเรียนส่วนใหญ่มีต้นไม้ใหญ่มาก

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนโครงการขยายโอกาส ส่วนใหญ่มีบัตรบันทึกสุขภาพและมีการบันทึกบัตรสุขภาพทอมละครั้ง โดยครูประจำชั้น การนำนักเรียนไปรักษายังสถานบริการทางสาธารณสุข ส่วนใหญ่โรงเรียนมีบัตรประกันสุขภาพทุกครั้ง

ด้านการบริการสุขภาพนักเรียนได้รับการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง การตรวจและรักษาฟัน การตรวจสุขภาพนักเรียนโดยครู การตรวจสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พยาบาล แพทย์

การจัดกิจกรรมความรู้ทางด้านสุขภาพ โรงเรียนโครงการขยายโอกาส ส่วนใหญ่ใช้วิธีให้ความรู้ขณะเข้าแถวเคารพธงชาติมากที่สุด รองลงมาเป็นการจัดนิทรรศการหรือป้ายนิเทศ และการเชิญวิทยากรมาบรรยาย

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับครูสุขภาพเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนโครงการขยายโอกาส แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านการสอนสุศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีปัญหอยู่ในระดับน้อย แต่ข้อที่เห็นว่าเป็นปัญหอยู่ในระดับมาก มี 2 ข้อ คือ

1. ครูสุศึกษาขาดสื่อการเรียนการสอน
2. ครูสุศึกษาต้องสอนหลายวิชา

ครูสุศึกษามีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีปัญหอยู่ในระดับน้อย ข้อที่เห็นว่าเป็นปัญหอยู่ในระดับมาก มี 6 ข้อ ตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้

1. การหาแหล่งความรู้และแหล่งวิชาการทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ
2. วิธีการวิเคราะห์ข้อสอบและการปรับปรุงข้อสอบ
3. การผลิตสื่อการสอนเพื่อใช้ในการเรียนการสอน
4. การเขียนแผนการสอนและโครงการสอน
5. ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสร้างข้อสอบให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
6. ความรู้และความเข้าใจในการวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา

2.2 ปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีปัญหอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่เห็นว่าเป็นปัญหอยู่ในระดับมาก มี 2 ข้อ คือ

1. ส้วมและที่ปัสสาวะมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับนักเรียน
2. ส้วมและที่ปัสสาวะมีขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียน

โครงการขยายโอกาส

ครูสุศึกษามีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีปัญหอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่เห็นว่าเป็นปัญหอยู่ในระดับมาก มีเพียง 1 ข้อ คือ ส้วมและที่ปัสสาวะมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับนักเรียน

2.3 ปัญหาด้านการจัดบริการสุขภาพ

ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่เห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก มี 2 ข้อ คือ

1. ความเหมาะสมของห้องพยาบาล เวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ปฐมพยาบาล
2. จำนวนปริมาณและคุณภาพของยาสามัญที่มีอยู่ในห้องพยาบาล

ครูสุขศึกษามีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่เห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก มี 2 ข้อ ตรงกันกับผู้บริหาร คือ

1. ความเหมาะสมของห้องพยาบาล เวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ปฐมพยาบาล
2. จำนวนปริมาณและคุณภาพของยาสามัญที่มีอยู่ในห้องพยาบาล

2.4 ปัญหาด้านการบริหารโครงการสุขภาพ

ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีเพียงข้อเดียวที่ผู้บริหารเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการสุขภาพ

ครูสุขศึกษามีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีเพียงข้อเดียวคือ การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการสุขภาพ ที่ครูสุศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับความเห็นของผู้บริหาร

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับครูสุศึกษาเกี่ยวกับความต้องการพิเศษการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ความต้องการนิเทศด้านการสอนสุศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับน้อย แต่ข้อที่มีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับมาก มี 3 ข้อ คือ

1. ครูสุศึกษาขาดสื่อการเรียนการสอน
2. ครูสุศึกษาต้องสอนหลายวิชา
3. ครูสุศึกษาขาดความรู้และความเข้าใจในการวิเคราะห์และปรับปรุงข้อสอบ

ครูสุศึกษามีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับมาก จำนวน 18 ข้อ ตามลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้

1. การหาแหล่งความรู้และแหล่งวิชาการทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ
2. วิธีการวิเคราะห์ข้อสอบและการปรับปรุงข้อสอบ
3. ความรู้และความเข้าใจในการวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา
4. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาสุศึกษา
5. การผลิตสื่อการสอนเพื่อใช้ในการเรียนการสอน
6. วิธีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
7. การจัดทำหลักสูตรสุศึกษามันปรับปรุง พ.ศ. 2533 ให้เหมาะสม มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา และสนองความต้องการของท้องถิ่น
8. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาสุศึกษา

9. ความรู้และความเข้าใจในการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง
10. ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสร้างข้อสอบที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
11. การเขียนแผนการสอนและโครงการสอน
12. ความรู้และความเข้าใจในการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนของทักษะกระบวนการ
13. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสุศึกษาในหนังสืออ่านประกอบที่โรงเรียนเลือกใช้
14. ความรู้และความเข้าใจในความหมายของทักษะกระบวนการ
15. ความรู้และความเข้าใจในการนำทักษะกระบวนการไปใช้อย่างเหมาะสมในการสอนสุศึกษา
16. การเลือกสื่อการสอนให้สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอน
17. ความรู้ในการวัดและประเมินผลทางพฤติกรรมสุภาพด้านทัศนคติ
18. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสุศึกษา

3.2 ความต้องการนิเทศด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า ครอบคลุมรวมมีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับน้อย แต่ข้อที่มีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับมาก มี 5 ข้อ ตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้

1. ส้วมและที่ปัสสาวะมีขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียนในโครงการขยายโอกาส
2. ส้วมและที่ปัสสาวะไม่ถูกสุขลักษณะ
3. สถานที่รับประทานอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน

4. โต๊ะเรียนและม้านั่งมีขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียน
โครงการขยายโอกาส
5. โต๊ะเรียนและม้านั่งมีจำนวนไม่เพียงพอ

ครูสุขศึกษามีความเห็นว่าเป็นว่า โดยส่วนรวมมีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับน้อย มีข้อที่มีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ

1. ส้วมและที่ปัสสาวะมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับนักเรียน
2. ส้วมและที่ปัสสาวะมีขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียนในโครงการขยายโอกาส
3. สถานที่รับประทานอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน

3.3 ความต้องการนิเทศด้านการจัดบริการสุขภาพ

ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าเป็นว่า โดยส่วนรวมมีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับน้อย แต่ข้อที่มีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับมากมี 2 ข้อ คือ

1. ความเหมาะสมของห้องพยาบาล เวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ปฐมพยาบาล
2. จำนวนปริมาณและคุณภาพของยาสามัญที่มีอยู่ในห้องพยาบาล

ครูสุขศึกษามีความเห็นว่าเป็นว่า โดยส่วนรวมมีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับน้อย มีข้อที่มีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับมากมี 2 ข้อ คือ

1. ความเหมาะสมของห้องพยาบาล เวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ปฐมพยาบาล
2. จำนวนปริมาณและคุณภาพของยาสามัญที่มีอยู่ในห้องพยาบาล

3.4 ความต้องการนิเทศด้านการบริหารโครงการสุขภาพ

ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีความต้องการนิเทศ
อยู่ในระดับน้อย มีข้อที่มีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับมากมี 1 ข้อ คือ การจัดสรร
งบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการสุขภาพ

ครูสุขภาพมีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีความต้องการนิเทศอยู่ใน
ระดับน้อย มีข้อที่มีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับมากมี 2 ข้อ คือ

1. การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการสุขภาพ
2. การจัดทำแผนงานและโครงการเสนอฝ่ายบริหาร

การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการสุขภาพ
และความต้องการนิเทศของผู้บริหารและครูสุขภาพ โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยแยกอภิปรายเป็นตอน ๆ เฉพาะประเด็นสำคัญ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและสภาพทั่วไปของโรงเรียน

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหารโรงเรียนโครงการขยายโอกาสส่วนใหญ่มีอายุ 41-45 ปี
มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการบริหารตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งตรงกับ
สมใจ วจนรจนา (2530) และ อรษา ภัทธิระนันท์ (2532) ผู้บริหารใน
โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะมีวุฒิปริญญาตรีเป็น
ส่วนใหญ่ สำหรับประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร จะมีประสบการณ์ในการบริหารมานาน

ส่วนใหญ่อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จึงทำให้การบริหารงานภายในโรงเรียน ซึ่งรวมไปถึงการดำเนินงานโครงการสุขภาพดำเนินงานได้ดีไปด้วย

ครูสุขศึกษาส่วนใหญ่จบวิชาเอกพลศึกษา สอนทั้งวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ทัศนคติที่เป็นครูประจำชั้น มีประสบการณ์ทางการสอนต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งตรงกับงานวิจัยของอัจฉราลักษณ์ ปิ่นทับทิม (2528) พบว่า ครูสุขศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จบสาขาวิชาเอกพลศึกษา และมีประสบการณ์ในการสอนสุขศึกษาต่ำกว่า 5 ปี นอกจากนี้ ครูสุขศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับการอบรมทางด้านสุขศึกษา และไม่เคยได้รับการนิเทศจากผู้นิเทศเลย ซึ่งการสอนวิชาสุขศึกษาโดยครูที่ไม่มีวุฒิโดยตรงทางสุขศึกษามีประสบการณ์การสอนน้อย และยังไม่เคยได้รับการอบรมหรือนิเทศเลยนั้นจะทำให้การสอนเกิดปัญหาได้มาก เนื่องจากวิชาสุขศึกษามีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากวิชาอื่น ๆ ทั้งในด้านเนื้อหา และวิธีสอน โดยมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ การที่จะทำให้บรรลุผลได้นั้นจะต้องมีการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนได้ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ครูที่จบวิชาเอกสุขศึกษาโดยตรง หรือครูที่ได้รับการอบรมเพิ่มเติมด้านวิชาสุขศึกษา รวมทั้งได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่องจึงจะช่วยให้การเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น จากผลการวิจัยสรุปข้างต้นทำให้ครูสุขศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสจึงมีปัญหาด้านการสอนสุขศึกษา และมีความต้องการนิเทศทางการสอนสุขศึกษามาก

จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูสุขศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการนิเทศเลยนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพา จันทรคามิ (2524) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการนิเทศและต้องการให้จัดหน่วยศึกษานิเทศก์ออกไปเสนอแนะครูและนักเรียน โดยสาเหตุของการไม่ได้รับการนิเทศอาจเนื่องมาจากจำนวนศึกษานิเทศก์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีน้อย ในขณะที่มีโรงเรียนจำนวนมาก ซึ่งได้แก้ไขด้วยการจัดให้มีวิชาการกลุ่มเพื่อส่งเสริมวิชาการ และจัดให้มีการนิเทศภายในกลุ่มของตนเอง แต่อาจประสบปัญหาในเรื่องของผู้นิเทศที่ขาดความรู้ทางด้านสุขศึกษาโดยตรง จึงไม่สามารถไปนิเทศให้แก่ครูสุขศึกษาได้ถูกต้อง จากผลการวิจัยนี้พบว่าได้รับการนิเทศจากวิชาการกลุ่มเพียงร้อยละ 22.45 ซึ่งเป็นอัตราที่น้อยมาก และมากที่สุดคือได้รับการ

นิเทศจากผู้บริหารโรงเรียนร้อยละ 51.02 ผู้บริหารโรงเรียนได้ใช้ชีวิตการนิเทศภายใน
 แก่ใจเบื้องต้นไปก่อน ในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียนนี้ สัจด์ อุทรานันท์ (2529)
 ได้กล่าวไว้ว่า "การนิเทศภายในโรงเรียนจะได้รับความสนใจและนำไปปฏิบัติกันอย่าง
 แพร่หลาย หากผู้บริหารระดับสูงได้กำหนดเป็นนโยบายสำหรับการปฏิบัติงานของโรงเรียน"
 และ วาไรรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2535) ได้กล่าวว่า "ในปัจจุบันนี้บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน
 นั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการนิเทศภายในโรงเรียน เพราะในการทำหน้าที่ผู้เทศน์
 ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศ มีการปฏิสัมพันธ์กับครูภายใน
 โรงเรียนเป็นอย่างดี รู้จักสร้างระบบการนิเทศภายในโรงเรียนมอบหมายงานให้ถูกต้องกับ
 ลักษณะของคน

1.2 สภาพทั่วไปของโรงเรียนและการดำเนินงานโครงการสุขภาพ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สภาพและการจัดดำเนินการโครงการ
 สุขภาพในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสโดยทั่วไปมีสภาพที่เหมาะสม อาจเป็น
 เพราะโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ทำวิจัยครั้งนี้เป็น
 โรงเรียนซึ่งเปิดทำการสอนเป็นโครงการนำร่อง เริ่มตั้งแต่ปี 2533 มีจำนวนเพียง
 119 โรงเรียน จากทุกจังหวัดรวม 73 จังหวัด ทั่วประเทศ ยกเว้นกรุงเทพมหานคร
 ทยอยในแต่ละจังหวัดจะเปิดสอนเพียง 1-3 โรงเรียนเท่านั้น ดังนั้นโรงเรียนที่ได้เข้า
 ร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็น
 โรงเรียนที่มีความพร้อมและเหมาะสมที่สุดของแต่ละจังหวัดตามที่สำนักงานการประดม
 ศึกษาจังหวัด แต่ละจังหวัดได้พิจารณาเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการตามมติ
 คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 ให้สำนักงานคณะกรรมการการประดม
 ศึกษาแห่งชาติดำเนินการโครงการนำร่องขยายโอกาสทางการศึกษาโดยไม่บังคับอีก
 3 ปี ในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด โดยให้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของกรมวิชาการ โดยไม่เก็บค่า
 เล่าเรียน และให้ใช้งบประมาณที่ได้รับตามปกติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ
 ทองอ่อน บัณฑิตวาร (2535) พบว่าโรงเรียนในโครงการส่วนใหญ่ได้รับพิจารณา

คัดเลือกโดยผ่านคณะกรรมการเฉพาะกิจที่ตั้งขึ้นและเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมจังหวัด คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนและ สภาศาสนาไม่มีส่วนในการพิจารณาคัดเลือกเกณฑ์ที่คณะกรรมการให้ความสำคัญในการ พิจารณาตามลำดับ 4 เกณฑ์แรก คือ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ความพร้อมด้าน บุคลากร การมีที่ตั้งอยู่ในเขตชนบทห่างไกลและความพร้อมของชุมชน จึงทำให้โรงเรียน ที่ได้รับคัดเลือกเข้าโครงการในโรงเรียนโครงการขยายโอกาส แต่จากผลการวิจัย พบว่ายังมีบางส่วนที่ยังมีความไม่เหมาะสม และต้องทำการแก้ไขปรับปรุง ผู้วิจัยจึงใคร่ ขอร้องขอรายผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสดังนี้

1.2.1 ดันน้ำหมู่บ้านโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า มีโรงเรียน อีกถึงร้อยละ 42.40 ที่บริเวณโรงเรียนมีดันน้ำหมู่บ้านระดับน้อย ซึ่งเรื่องนี้ผู้วิจัย เห็นว่าการมีดันน้ำหมู่บ้านโรงเรียน โรงเรียนจะได้รับผลประโยชน์จากดันน้ำหมู่บ้านอย่าง มาก เช่น ดันน้ำช่วยให้โรงเรียนมีความสวยงาม มีความร่มรื่น ดันน้ำหมู่บ้านจะมีส่วนช่วย ให้ร่มเงาเมื่อมีแดดร้อน ร่มเงาที่ได้จากดันน้ำจะทำให้สภาพอากาศของโรงเรียนไม่ร้อน เกินไป ซึ่งจะช่วยให้เด็กไม่รู้สึกอบอ้าว ทำให้มีสมาธิในการเรียน การมีดันน้ำหมู่บ้าน โรงเรียนยังปลูกนิสัยให้เด็กมีความรักและหวงแหนในธรรมชาติ จะมีส่วนช่วยสนับสนุน โครงการอนุรักษ์ธรรมชาติของรัฐบาลได้เป็นอย่างดี อีกประการหนึ่งดันน้ำหมู่บ้านยังช่วย ในการป้องกันลมพัดและลดเสียงรบกวนจากภายนอกโรงเรียนได้อีกด้วย ดังนั้นโรงเรียน ควรมีดันน้ำหมู่บ้านเพื่อเอาไว้กันลมพัดและให้ร่มเงาจะได้ไม่ร้อนจัดตามฤดูร้อน (สุชาติ โรสมประยูร, 2528) โรงเรียนที่อยู่ใกล้ถนนควรปลูกดันน้ำไว้หน้าโรงเรียน เพื่อ ป้องกันเสียงรบกวนจากภายนอก นอกจากนี้ก็ควรปลูกดันน้ำ พันธุ์ไม้เล็กหรือพืชล้มลุกหรือ สวนดอกไม้ไม้ใบบ้าง และควรปลูกหญ้าเพื่อรักษาหน้าดิน ส่วนน้ำหมู่บ้านแลดูสะอาดเรียบร้อยและ สวยงามอยู่เสมอ เพราะถ้าพื้นดินไม่มีหญ้าขึ้นแล้วจะทำให้เฉอะแฉะ เป็นโคลนตามานฤดูฝน และเป็นฝุ่นนานฤดูแล้งได้

1.2.2 ที่บัสสาวะชาย พบว่าโรงเรียนโครงการขยายโอกาสส่วนใหญ่ มีที่บัสสาวะชายต่ำกว่า 5 ที่ ถึงร้อยละ 69.72 และยังมีโรงเรียนไม่มีที่บัสสาวะชาย

ถึงร้อยละ 14.68 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีรวรรณ ชีมากุล (2530) และทิพา จันทราคมิ (2524) ที่พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มิที่มีปัสสาวะชาย สภาพที่นับว่าเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขและสนับสนุนโดยด่วน เพราะโดยปกติแล้ว โรงเรียนควรมีที่ปัสสาวะชายโดยเฉลี่ย 1 ที่ ต่อ 30 คน จึงจะนับว่าเพียงพอ (สุชาติ โรมประยูร, 2528) สาเหตุที่ทำให้โรงเรียนขาดที่ปัสสาวะชายเช่นนี้อาจเป็น เพราะว่าการขยายโอกาสเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษา เพิ่มขึ้นตามนโยบายของรัฐ โดยให้การสนับสนุนงบประมาณเท่าเดิมสมัยที่เปิดสอนเฉพาะระดับ ประถมศึกษา ซึ่งยังมีนักเรียนไม่มาก การใช้จ่ายยังไม่เป็นปัญหา การของบประมาณมักจะ ขอมมาเพื่อสร้างส้วมมากกว่าที่ปัสสาวะชาย เนื่องจากสามารถใช้ได้ทั้งนักเรียนชายและ นักเรียนหญิง นอกจากนี้การสร้างส้วมในโรงเรียนยังสามารถดูแลรักษาความสะอาดได้ สะดวกกว่าที่ปัสสาวะ เพราะเนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มิมีระบบน้ำประปา ซึ่งจากผลจากวิจัยของ อุบล สุขสบาย (2533) พบว่านักเรียนประถมศึกษาในเขต เทศบาล นอกเขตเทศบาล ยังต้องดื่มน้ำตามแม่น้ำลำคลอง ดังนั้นการนำน้ำมาทำความสะอาด จะต้องใช้น้ำคลองหรือน้ำบาดาล จึงเป็นการไม่สะดวกในการทำความสะอาด ซึ่งถ้าหากที่ปัสสาวะชายไม่ได้ทำความสะอาดหลังจากการใช้แล้วจะทำให้เกิดกลิ่นเหม็น รบกวนขึ้นในโรงเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าวโรงเรียนจึงอาจเห็นว่าการสร้างส้วมจะ ดูแลรักษาได้ง่ายกว่า จึงทำให้โรงเรียนที่มีปัสสาวะชายอยู่ในอัตราน้อยมาก

ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานโครงการสุขภาพ

2.1 ปัญหาด้านการสอนสุขศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมโรงเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่ข้อที่พบว่ามีปัญหามาก ผู้บริหารเห็นว่ามี 2 ข้อ คือ ครูสุขศึกษาขาดสื่อ การสอนและครูสุขศึกษาต้องสอนหลายวิชา โดยครูสุขศึกษาเห็นว่ามีปัญหามาก 6 ข้อ คือ การหาแหล่งความรู้และแหล่งวิชาการทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิธีการวิเคราะห์ข้อสอบ และปรับปรุงข้อสอบ การผลิตสื่อการเรียนการสอน การเขียนแผนและโครงการสอน

ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสร้างข้อสอบที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความรู้ และความเข้าใจในการวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา

การที่ผู้บริหารเห็นว่าปัญหาด้านการสอนสุขศึกษาอยู่ในระดับน้อยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรธา ภัทธิยะนันท์ (2532) พบว่า ผู้บริหารเห็นว่าปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษาอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนสุขศึกษา จึงไม่ทราบว่สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหา งานวิจัยของสุรีย์ แก้วเศษ (2530) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าประชุมสัมมนาหรืออบรมเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนและ อรสา อติเรกพลิน (2531) พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนวิชาโครงการสุขภาพในโรงเรียน และไม่เข้ารับการอบรมสัมมนา หรือดูงานการจัดดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน นอกจากนี้ยังต้องบริหารโรงเรียนในหลายด้านจึงไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับครูผู้สอน ซึ่งจะเห็นได้จากผลการวิจัยนี้พบว่า ครูสุขศึกษาได้รับการนิเทศจากผู้บริหารน้อยมาก

ปัญหาที่ผู้บริหารเห็นว่าอยู่ในระดับมาก คือ ครูสุขศึกษาขาดสื่อการเรียนการสอนและครูสุขศึกษาต้องสอนหลายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรณี พุกประเสริฐ (2529) ที่พบว่า โรงเรียนมีปัญหาการสอนสุขศึกษาในเรื่องของการขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จินตนา วิศิษฐ์วงศ์ (2529) และทิพา จันทรคามิ (2525) พบว่า โรงเรียนยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน และโรงเรียนมีปัญหาในเรื่องการจัดเอกสารประกอบการค้นคว้าเกี่ยวกับวิชาสุขศึกษา นอกจากนี้ผลการวิจัยของ อุบล สุขสบาย (2533) พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอนสุขศึกษา สาเหตุที่โรงเรียนโครงการขยายโอกาสมีปัญหาด้านสื่อการสอน เนื่องจากโรงเรียนยังขาดงบประมาณในการสนับสนุนการเรียนการสอน ครูจึงไม่สามารถของงบประมาณเพื่อจัดหาหรือจัดหาสื่อการสอนมาเพื่อใช้ในการสอนได้ อีกประการหนึ่งครูสุขศึกษายังขาดประสบการณ์ในการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา เพราะในการสอนชั้นมัธยมศึกษาเป็นปีแรก อาจทำให้ครูยังไม่เข้าใจจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา การจัดทำหรือจัดหาแหล่งสื่อการสอน

ที่เหมาะสมสำหรับการสอน ครูจึงใช้วิธีการสอนแบบบรรยายหรืออ่านหนังสือเรียนเป็นหลัก แต่เพียงอย่างเดียว จึงทำให้ผู้บริหารเห็นว่าครูสุศึกษามีปัญหาขาดสื่อการเรียนการสอน สำหรับปัญหาด้านครูสุศึกษาต้องสอนหลายวิชา เนื่องจากวิชาสุศึกษามีชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ น้อย และจำนวนครูในโรงเรียนมีน้อย ครูในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสจึงต้องสอน หลายวิชา ซึ่งผลการติดตามผลการดำเนินงานในโรงเรียนร่อง (สำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ, 2534) พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในด้านอาคารสถานที่ บุคลากร บางโรงเรียนมีครูไม่เพียงพอ ครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังสอนทั้งชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษา

ทางด้านครูสุศึกษาเห็นว่าปัญหาด้านการสอนสุศึกษาอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่าครูสุศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้มีวุฒิทางด้านสุศึกษาโดยตรง จึงไม่ทราบว่าจะจัด กิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร และไม่สามารถทราบว่าการสอนในสิ่งที่ได้ทำการสอนไปนั้น มีความถูกต้องและเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของวิชาสุศึกษา โดยเฉพาะวิชาสุศึกษา มีลักษณะที่ไม่เหมือนวิชาอื่น ๆ การเรียนการสอนไม่ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของผู้เรียนให้ดีขึ้นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะต้องใช้วิธีการสอนด้วย รูปแบบต่าง ๆ จากผลการวิจัยของ อรษา ภัทธิยะนันท์ (2532) พบว่าการเรียนวิชา สุศึกษาส่วนใหญ่ครูจัดกิจกรรมโดยการบรรยาย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูสุศึกษามองไม่เห็น ถึงปัญหาที่เกิดจากการสอน เพราะไม่ได้ศึกษาให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการสอนวิชา สุศึกษา แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ครูสุศึกษาเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก ถึง 6 ข้อ พิจารณาโดยส่วนรวมครูสุศึกษาจะมีปัญหาเกือบทุกด้าน ทั้งด้านจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตร การเขียนแผนและโครงการสอน แหล่งความรู้ สื่อการสอน รวมไปถึงการวัดและประเมินผล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูสุศึกษายังมีปัญหา ด้านการสอน

2.2 ปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดลอมในโรงเรียน

ด้านการจัดสิ่งแวดลอมในโรงเรียน จากการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมผู้บริหารและครูสุศึกษาเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย จะเห็นได้ว่าโรงเรียนโครงการขยายโอกาสสามารถจัดสิ่งแวดลอมได้เหมาะสมอาจเนื่องจากผู้บริหารและครูในโรงเรียนจะต้องตื่นตัว ให้ความสำคัญจัดโรงเรียนให้ดีอยู่เสมอ โดยเฉพาะเมื่อโรงเรียนได้รับคัดเลือกให้อยู่ในโครงการขยายโอกาสจะต้องจัดโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อทบทวีโรงเรียนมีชื่อเสียง เป็นตัวอย่างแก่ชุมชน และเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ให้ความสนใจในการส่งลูกหลานเข้าเรียนต่อเพิ่มขึ้นจากการศึกษาภาคบังคับ และอาจจะเนื่องจากโรงเรียนโครงการขยายโอกาสเป็นโรงเรียนในระยะเริ่มแรก จึงได้รับการเอาใจใส่จากผู้บริหารระดับสูงกว่าไปเยี่ยมเยียนโรงเรียนเป็นประจำทำให้ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดโรงเรียนและสิ่งแวดลอมโรงเรียนให้ดี เพื่อให้โรงเรียนได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารในระดับสูงด้วย จากผลการวิจัยของ ทองอ่อน บัดถาวร (2535) พบว่ามีผู้นิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจและดำเนินงานเป็นประจำ นอกจากนี้ผลการวิจัยของ มานิตย์ แก้วนิทร์ (2526) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยหรือให้ความสำคัญต่อการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน โดยเห็นความสำคัญในการจัดสิ่งแวดลอมที่ถูกสุขลักษณะในระดับสูงเกือบทุกเรื่อง แสดงว่าผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญในการจัดสิ่งแวดลอม จึงทำให้มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย อย่างไรก็ตามมีข้อที่พบว่ามีความสำคัญมาก คือ ส้วมและที่ปัสสาวะมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับนักเรียน และปัญหาส้วมและที่ปัสสาวะมีขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียนในโครงการขยายโอกาส

สำหรับปัญหาในเรื่องส้วมและที่ปัสสาวะมีขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียนโครงการขยายโอกาสนั้น อาจจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนยังไม่ได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้น จึงยังคงมีส้วมและที่ปัสสาวะอยู่เท่าเดิม จึงไม่เพียงพอต่อนักเรียนที่มีเพิ่มขึ้นและหากได้งบประมาณโรงเรียนจะพิจารณาสร้างส้วมมากกว่าการสร้างที่ปัสสาวะ เพราะส้วมสามารถใช้ร่วมกันได้ทั้งชายและหญิง และสะดวกในการดูแลรักษาทำความสะอาดมากกว่าที่ปัสสาวะชาย สำหรับปัญหาในเรื่องส้วมและที่ปัสสาวะมีขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียน

โครงการขยายโอกาสนั้น ก็เพราะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเป็นวัยที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่น ร่างกายเปลี่ยนแปลง เจริญเติบโตเร็ว รูปร่างสูงใหญ่ขึ้น ในขณะที่สัวมและที่บัสสาวะชาย ำได้ออกแบบเพื่อใช้สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีขนาดรูปร่างเล็กกว่าจึงเป็น บัฒนาเมื่อนักเรียนมัธยมศึกษาเข้าไปได้

2.3 ปัญหาด้านการบริการสุขภาพ

ปัญหาด้านการบริการสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมผู้บริหาร และครูสุศึกษาเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทั้งผู้บริหาร และครูสุศึกษามีความเห็นว่ามีความเห็นว่ามีปัญหาในระดับมากคือ เรื่องความเหมาะสมของห้องพยาบาล เวชภัณฑ์ อุปกรณ์ปฐมพยาบาล จำนวนปริมาณและคุณภาพของยาสามัญที่มีอยู่ในห้องพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ วรจรจนา (2530) และ นภา ตรีสุภกศล (2524) ที่พบว่าการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีปัญหาในเรื่องการจัดยาและเวชภัณฑ์ ปัญหา เรื่องอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ภายในห้องพยาบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติส่วนใหญ่มจะขาดแคลนงบประมาณ หลายด้าน ซึ่งอาจมีผลไปถึงการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนด้วย โดยเฉพาะ โรงเรียนโครงการขยายโอกาสที่เปิดสอนเพิ่มถึงชั้นมัธยมศึกษา มีนักเรียนมากขึ้น โรงเรียนจึงต้องใช้งบประมาณในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นด้วย จึงทำให้ไม่สามารถจัดหา ซื่อยาและอุปกรณ์ประจำห้องพยาบาลได้ และอาจเนื่องมาจากผลการวิจัยนี้ที่พบว่าโรงเรียน ส่วนใหญ่อยู่ห่างจากสถานีบริการทางสาธารณสุข ซึ่งได้แก่ โรงพยาบาลและสถานีอนามัย ไม่ถึง 1 กิโลเมตร ทำให้สะดวกในการส่งนักเรียนไปรักษาพยาบาล ผู้บริหารโรงเรียน จึงไม่เห็นความจำเป็นในการจัดซื่อยาและอุปกรณ์ประจำห้องพยาบาล ต่อมาเมื่อเกิดความ จำเป็นต้องงายหรืออุปกรณ์อย่างฉุกเฉิน จึงอาจทำให้เกิดปัญหาขึ้น

2.4 ปัญหาด้านการบริหารโครงการสุขภาพ

ปัญหาด้านการบริหารโครงการสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูสุขภาพมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารโครงการสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากเพียงข้อเดียว คือ การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรษา ภัทธิยะนันท์ (2532) และกาญจนา บุญมี (2527) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีปัญหาด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพา จันทรคามิ (2524) ที่พบว่างบประมาณเป็นปัญหาสำคัญมากในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน จะเห็นได้ว่างบประมาณเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีประสิทธิภาพหรือไม่ ในสภาพปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษาได้รับงบประมาณน้อยมาก ถึงแม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจะเป็นหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลมากที่สุด แต่จากการวิจัยค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่ารายจ่ายของโรงเรียนประถมศึกษาจากงบประมาณแผ่นดินร้อยละ 90 เป็นเงินเดือนครู จึงเห็นว่างบประมาณในส่วนที่จะนำมาอุดหนุนการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ นั้นมีจำกัด โดยเฉพาะโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสที่ต้องเปิดชั้นเรียนมัธยมศึกษา จะต้องมียางโครงการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากแต่ยังได้รับงบประมาณเท่าเดิม จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณไม่เพียงพอ อีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะการติดต่อของงบประมาณจากทางราชการต้องปฏิบัติตามระเบียบหลายขั้นตอนและใช้เวลานาน จึงทำให้เกิดปัญหาการปฏิบัติงานตามโครงการ ซึ่งผลการวิจัยของ ทองอ่อน บัดถาวร (2535) พบว่าปัญหาการดำเนินงานโครงการในระดับโรงเรียน โดยโดยรวมแล้วมีปัญหาในด้านต่าง ๆ ในระดับน้อย ยกเว้นการสนับสนุนงบประมาณ ความล่าช้า ความไม่เพียงพอและความคล่องตัวในการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งพบว่าเป็นปัญหามันในระดับมาก

ตอนที่ 3 ความต้องการนิเทศโครงการสุขภาพ

3.1 ความต้องการนิเทศด้านการสอนสุขศึกษา

ความต้องการนิเทศด้านการสอนสุขศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความต้องการนิเทศด้านการสอนสุขศึกษารโดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งขัดกับงานวิจัยของ ชาณศึก มีพร้อม (2530) ที่พบว่าผู้บริหารมีความต้องการนิเทศด้านการสอนประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การที่ผู้บริหารมีความต้องการนิเทศด้านการสอนสุขศึกษาอยู่ในระดับน้อยนั้น อาจเป็นเพราะโรงเรียนเปิดการเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นปีแรก จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมุ่งเน้นทางด้านวิชาการมากกว่า เพราะครูส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นเคยกับการสอนวิชาในระดับมัธยมศึกษา ผู้บริหารจึงสนใจในด้านการปรับปรุง พัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพในการสอนด้านวิชาการ อาจจะมองเห็นความสำคัญด้านสุขภาพอนามัยของเด็กนักเรียนลดน้อยลง หรืออาจเป็นเพราะว่าการที่ผู้บริหารต้องมีภาระหน้าที่หลายด้านจึงไม่สามารถดูแลการสอนของครูได้อย่างทั่วถึง ทำให้ไม่ทราบว่าครูมีปัญหามีความต้องการนิเทศมากน้อยเพียงใด เมื่อครูไม่ได้รายงานเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการสอน ผู้บริหารจึงคิดว่าครูมีปัญหาด้านการสอนสุขศึกษา และมีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับน้อย ซึ่งต่างกับความต้องการนิเทศของครูสุขศึกษาที่พบว่ามีความต้องการนิเทศโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูสุขศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงจึงทำให้มองเห็นปัญหาได้ดีกว่าผู้บริหาร แต่ถึงอย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยนี้พบว่าครูสุขศึกษาเคยได้รับการนิเทศจากผู้บริหารมากกว่าได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์และนักวิชาการกลุ่ม แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนโครงการขยายโอกาสยังให้ความสำคัญ มีความเข้าใจในปัญหาและความต้องการนิเทศของครูสุขศึกษาหลายด้าน ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าครูสุขศึกษามีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับมาก คือ ครูสุขศึกษาขาดสื่อการสอน ครูสุขศึกษาต้องสอนหลายวิชา ครูสุขศึกษาขาดความรู้และความเข้าใจในการวิเคราะห์และปรับปรุงข้อสอบ ซึ่งการเอาใจใส่ของผู้บริหารนี้จะทำให้การสอนสุขศึกษามีผลดีในโอกาสต่อไป

สำหรับครูสุศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ครูสุศึกษามีความต้องการ
 นิเทศด้านการสอนสุศึกษาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
 จูไรรัตน์ แพรพพราย (2531) พบว่าครูสุศึกษามีความต้องการนิเทศมากในเรื่อง
 การจัดทบทวนหลักสูตรและเนื้อหาวิชามาประยุกต์ใช้ให้นักเรียนเกิดความสนใจเรียน การ
 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมในวิชาสุศึกษา และการเขียนแผนการสอน
 หรือโครงการสอน อัจฉราลักษณ์ บินทับทิม (2528) พบว่าครูสุศึกษาต้องการนิเทศ
 มากในเรื่องความรู้ความเข้าใจ และการนำหลักสูตรวิชาสุศึกษาไปใช้ให้เหมาะกับ
 สถานการณ์ และครูยังต้องการความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาสุศึกษาที่ตนเองสอน
 ตลอดจนการใช้คู่มือครูและการเขียนแผนการสอน ปราณี วันธงชัย (2530) พบว่า
 ครูสุศึกษามีความต้องการนิเทศในระดับมากที่สุดทุกด้าน รวมทั้งความต้องการทางวิชาการ
 ด้านหลักสูตรด้วย และ สมพงษ์ เรืองศรี (2530) พบว่า ครูสุศึกษามีปัญหาการวัด
 และประเมินผลในระดับมาก ได้แก่ ขาดคู่มือ และอุปกรณ์ในการวิเคราะห์ข้อสอบ ครู
 สุศึกษาต้องสอนหลายระดับชั้น ต้องออกข้อสอบหลายวิชา ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูล
 ข้อสอบที่วิเคราะห์แล้ว เป็นธนาคารข้อสอบ ขาดการพบปะกับครูในกลุ่มโรงเรียน
 เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านการวัดและประเมินผลวิชาสุศึกษา จึงมีความต้องการ
 มากที่สุดในด้านการวัดและประเมินผลวิชาสุศึกษา สาเหตุที่ครูสุศึกษามีความต้องการ
 นิเทศด้านการสอนสุศึกษาอยู่ในระดับมากนั้น อาจเป็นเพราะว่าครูสุศึกษาในโรงเรียน
 โครงการขยายโอกาสส่วนใหญ่ไม่ได้จบทางด้านสุศึกษาโดยตรง และมีประสบการณ์
 ทางด้านการสอนสุศึกษาน้อย จากผลการวิจัยนี้พบว่า ครูสุศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์
 ในการสอนระหว่าง 11-15 ปี แต่มีประสบการณ์ในการสอนสุศึกษาเพียง 1-5 ปี ถึง
 ร้อยละ 78.90 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ว่าครูจะมีประสบการณ์ในการสอนมาก แต่
 เนื่องจากวิชาสุศึกษามีจุดประสงค์เฉพาะวิชาไม่เหมือนวิชาอื่น ๆ ทำให้ประสบการณ์
 การสอนเดิมไม่สามารถช่วยให้นักเรียนนั้นบรรลุผลสำเร็จได้ ทำให้ครูสุศึกษาไม่ประสบผล
 สำเร็จในการสอน จึงมีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับมาก และโดยที่กระทรวงศึกษาธิการ
 (2533) ได้ปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นหลักสูตรปรับปรุง
 พ.ศ. 2533 และให้วิชาสุศึกษาเป็นวิชาบังคับเลือก โดยให้จัดการเรียนการสอนโดย
 เน้นกระบวนการเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะ

ในด้านความรู้ที่ได้จากการเรียนวิชาชีพชั้นบนและการดำรงชีวิต จะต้องสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะ และเกิดความชื่นชมที่ได้ปฏิบัติ ครูจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนมาเป็นการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยการใช้ทักษะกระบวนการ ซึ่งครูจะต้องศึกษาหาความรู้ให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง จึงจะสามารถดำเนินการสอนให้เป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตรได้ แต่เนื่องจากปัญหาที่ครูสุษศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้จบวิชาเอกสุษศึกษา ต้องสอนหลายวิชา ขาดความรู้ในเรื่องของการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการ จึงทำให้ครูสุษศึกษามีความต้องการนิเทศด้านการสอนอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้นิเทศที่เกี่ยวข้องจะต้องวางแผนการนิเทศให้เหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของครูสุษศึกษา โดยการนิเทศนั้นจะต้องเน้นในเรื่องของการนิเทศด้านวิชาการให้มากที่สุด ซึ่งผลจากการวิจัยของ ตองอ่อน บัณฑิตวาร (2535) พบว่า ผู้นิเทศติดตามผลโรงเรียนโครงการขยายโอกาส ทั้งที่มาจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่จะเป็นการเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ การแนะนำแก้ไขปัญหาการดำเนินงานมากกว่าจะเป็นการนิเทศทางวิชาการ ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของครูสุษศึกษา

3.2 ความต้องการนิเทศด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ผู้บริหารและครูสุษศึกษาเห็นว่า โดยส่วนรวมมีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารและครูสุษศึกษามีข้อที่มีความต้องการนิเทศในระดับมากที่สุดที่เหมือนกันคือ ส้วมและที่ปัสสาวะไม่ถูกสุขลักษณะ ส้วมและที่ปัสสาวะมีขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียนในโครงการขยายโอกาส สถานที่รับประทานอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน โดยมีผู้บริหารเห็นว่ามีความต้องการนิเทศมากกว่าครูสุษศึกษาเพิ่มอีก 2 ข้อ คือ รั้วโรงเรียนและม้านั่งมีจำนวนไม่เพียงพอ รั้วโรงเรียนและม้านั่งมีขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียนในโครงการขยายโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาตฤติก มีพร้อม (2530) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความต้องการนิเทศมากในเรื่องการจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน การจัดรั้วและม้านั่งให้เหมาะสมและเพียงพอ กับจำนวนนักเรียน และเรื่องการจัดส้วมและที่ปัสสาวะให้เพียงพอและถูกหลักสุขาภิบาล

และคณะกรรมการประเมินผลโครงการนาร่อง (2535) ได้รายงานผลการศึกษาสภาพ การดำเนินงานของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในการเปิดสอนชั้นมัธยมเป็นปีแรกได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ห้องเรียนและอาคารประกอบ ต่าง ๆ เช่น มีการรวมห้องเรียน ยุบรวมห้องกิจกรรม ใช้โรงอาหารเป็นห้องเรียน วัสดุครุภัณฑ์บางประเภทยังขาดแคลน เช่น โต๊ะและเก้าอี้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งต้องขอืมจากโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในเรื่องนี้อาจมีสาเหตุมาจากว่าโรงเรียน โครงการขยายโอกาสยังขาดงบประมาณ เนื่องจากยังไม่ได้รับงบประมาณเพิ่มเติม โรงเรียนยังคงใช้อาคารและวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนที่สอนเฉพาะระดับประถมศึกษาเดิม เมื่อเปิดชั้นมัธยมศึกษาขึ้นมาทำให้มีนักเรียนเพิ่มขึ้น ทำให้ประสบปัญหาขาดแคลนและไม่ เหมาะสม นอกจากนี้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษายังมีรูปร่างสูงกว่านักเรียนชั้นประถม ทำให้วัสดุอุปกรณ์บางอย่างไม่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาทำให้ประสบปัญหาขึ้น และมีความต้องการพิเศษมาก โดยเฉพาะเรื่องโต๊ะเรียนและม้านั่งมีขนาดไม่เพียงพอและไม่ เหมาะสมกับนักเรียนในโครงการขยายโอกาส ที่จะต้องได้รับการนิเทศตามความเห็นของ ผู้บริหาร เพราะเด็กชั้นมัธยมศึกษาเป็นเด็กอยู่ในระยะที่กำลังเจริญเติบโต อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น กระดูกและกล้ามเนื้ออยู่ในลักษณะที่อ่อนแอและยืดหยุ่นตัวได้ง่าย การที่ เด็กนักเรียนอยู่กับโต๊ะเรียนและม้านั่งที่ไม่สมสัดส่วน หรือผิดสุขลักษณะ เป็นเวลานาน ละหลาย ๆ ชั่วโมง อาจจะทำให้รูปร่างเปลี่ยนแปลงไป เช่น หลังโกง กระดูกสันหลังบิด และทำให้เกิดอาการเมื่อยล้า อ่อนเพลีย ง่วงเหงาหาวนอนอีกด้วย มีผลทำให้เด็กเป็ การเรียนอันจะมีผลเสียต่อการเรียนของเด็ก ด้วยเหตุนี้เองนักเรียนทุกคนจึงจำเป็นต้อง มีโต๊ะเรียนและม้านั่งหรือเก้าอี้ที่ถูกต้องสุขลักษณะ และนั่งให้ถูกต้องสุขลักษณะอีกด้วย (สุชาติ โรสมประยูร, 2528) ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษาความสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยการ จัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนโครงการขยายโอกาสเพื่อจัดหาหรือจัดหาโต๊ะเรียน ม้านั่ง หรือเก้าอี้ให้เหมาะสมแก่นักเรียนต่อไป

3.3 ความต้องการนิเทศด้านการบริการสุขภาพ

ผู้บริหารและครูสุขศึกษา มีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีข้อที่มีความต้องการนิเทศอยู่มาก คือ ความเหมาะสมของห้องพยาบาล เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ปฐมพยาบาล จำนวนปริมาณและคุณภาพของยาสามัญที่มีอยู่ในห้องพยาบาล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าผลการวิจัยนี้จะพบว่าโรงเรียนโครงการขยายโอกาสส่วนใหญ่อยู่อห่างจากสถานบริการทางสาธารณสุขต่ำกว่า 1 กิโลเมตร โรงเรียนสามารถให้นักเรียนที่เจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุไปรักษายังสถานบริการทางสาธารณสุขได้สะดวก จึงน่าจะมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่กลับพบว่า มีปัญหาและมีความต้องการนิเทศอยู่มาก อาจเนื่องมาจากนักเรียนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสนั้นได้รับอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยภายในโรงเรียนเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากเด็กนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาเป็นวัยที่ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชุกชนเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ดังผลการวิจัยของ อาชีพ หวังไพโรจน์กิจ (2528) พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา ร้อยละ 42.80 สถานที่ที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คือ สนาม และร้อยละ 58.90 เป็นสาเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยมากที่สุด จากปัญหาการเกิดบาดเจ็บและเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างมากนี้ ทำให้โรงเรียนจึงมีความต้องการนิเทศเกี่ยวกับทางด้านห้องพยาบาล ยา และเวชภัณฑ์ปฐมพยาบาลอยู่มาก ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนควรได้ประสานงานกับสถานบริการทางสาธารณสุขที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนเพื่อขอรับการสนับสนุนในเรื่องยาและเวชภัณฑ์ รวมทั้งขอคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดห้องพยาบาลที่เหมาะสมด้วย

3.4 ความต้องการนิเทศด้านการบริการโครงการสุขภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูสุขศึกษามีความเห็นว่าโดยส่วนรวมมีความต้องการนิเทศอยู่ในระดับน้อย ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ชาณูสิริ มีพร้อม (2530) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการนิเทศด้านการบริการโครงการสุขภาพในโรงเรียนในระดับมากทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความต้องการนิเทศในระดับมาก คือ การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการสุขภาพ และการจัด

ทำแผนงานและโครงการเสนอฝ่ายบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ ทิพา จันทรคามิ (2525) พบว่าการจัดดำเนินการสุขภาพในโรงเรียน ครูใหญ่โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาเหมือนกันเรื่องงบประมาณดำเนินงาน มีปัญหาปานกลางในเรื่องความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น และทางโรงเรียนต้องการให้หน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัดช่วยเหลือ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนโครงการขยายโอกาสสามารถจัดดำเนินการและบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่งบประมาณนั้นนับว่าเป็นส่วนสำคัญในการที่จะสนับสนุนให้โครงการต่าง ๆ ดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนงานโครงการที่มีความเป็นไปด้านการงบประมาณจากผู้บริหารระดับสูง รวมทั้งติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐบาลและเอกชน และโดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้เข้ามาร่วมสนับสนุนโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้มากที่สุดก็จะสามารถทำให้ปัญหาด้านงบประมาณลดน้อยลง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านการสอนสุขศึกษา

ควรจัดให้มีการอบรมครูสุขศึกษา เพื่อให้ครูมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์หลักสูตร วิธีการสอน การผลิตสื่อการสอน และวิธีการวัดผลสุขศึกษา จะทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนให้เป็นไปตามความต้องการของหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ

ครูสุขภาพในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสของแต่ละจังหวัดควรมีการสัมมนาร่วมกัน เพื่อจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรสุขภาพให้เหมาะสมกับการใช้สอน รวมทั้งร่วมกันจัดทำแนวข้อสอบที่เน้นพฤติกรรมทางสุขภาพ

ควรจัดให้ครูสุขภาพโรงเรียนโครงการขยายโอกาสร่วมกันทำสื่อการสอน เพื่อแลกเปลี่ยนกันสำหรับใช้ประกอบการสอน จะสามารถทำให้การสอนวิชาสุขภาพเป็นวิชาที่น่าสนใจและช่วยการสอนของครูให้เหมาะสมขึ้น

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรมีการสำรวจวุฒิการศึกษาของครูภายในจังหวัด และเฉลี่ยอัตราค่าจ้างมาช่วยเหลือโรงเรียนโครงการขยายโอกาส โดย

เน้นครูที่มีวุฒิการศึกษา และมีความรู้ความสามารถตามที่โรงเรียนต้องการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรบรรจุครูวิชาเอก
 สุขศึกษาโดยตรงให้กับโรงเรียนโครงการขยายโอกาส เพื่อสามารถทำหน้าที่สอนวิชา
 สุขศึกษาและดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนได้เหมาะสม อันจะมีผลต่อสุขภาพ
 ของนักเรียนได้อย่างดี

โรงเรียนโครงการขยายโอกาส ควรสอนเฉพาะรายวิชาตั้งแต่
 ชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษา โดยไม่ให้ครูต้องรับผิดชอบเป็นรายชั้นเหมือน
 โรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ครูต้องสอนหลายวิชา

2. ด้านการจัดสิ่งแวดลอมในโรงเรียน

ควรได้มีการสำรวจสิ่งแวดลอมในโรงเรียนทั้งด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์
 ต่าง ๆ เพื่อสำรวจว่าสิ่งใดมีสภาพและขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยม เพื่อ
 วางแนวทางจัดหางบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องส้วม
 ที่ปัสสาวะชาย โต๊ะเรียน เก้าอี้ และม้านั่ง ซึ่งผลวิจัยนี้พบว่า โรงเรียนมีปัญหาและ
 มีความต้องการมาก

โรงเรียนโครงการขยายโอกาสควรมีโครงการปลูกต้นไม้ใหญ่ขึ้นใน
 โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีสิ่งแวดลอมที่ดีและเป็นการส่งเสริมพัฒนาสิ่งแวดลอมให้
 นักเรียนมีความสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอม

3. ด้านบริการสุขภาพ

เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาควรมีบัตรประกันสุขภาพ และสามารถเข้าได้
 เช่นเดียวกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เนื่องจากการใช้บัตรประกันสุขภาพยังมีระเบียบ
 เข้าได้เฉพาะนักเรียนประถมศึกษาเท่านั้น

โรงเรียนควรจัดหาอาสาสมัครและอุปกรณ์ในการพยาบาลให้เพียงพอสำหรับ
 การเข้ารับในโรงเรียน ซึ่งอาจทำได้โดยการขอจากหน่วยงานสาธารณสุขที่ใกล้เคียง เช่น
 สถานีอนามัย หรือโรงพยาบาลอำเภอ สำหรับการขออาสาสมัครสาธารณสุขไว้ในโรงเรียนนั้น

ควรมีเฉพาะความจำเป็นในชั้นเรียนเท่านั้น เพราะหากมีมากและเก็บไว้นานเกินไป อาจจะเสื่อมคุณภาพได้

4. ด้านการบริหารโครงการ

ควรรจัดให้มีการอบรมผู้บริหาร ครู และบุคลากรภายในโรงเรียน โครงการขยายโอกาสให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่มีต่อสุขภาพของนักเรียนอย่างรีบด่วน

ควรรจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและดำเนินงานโครงการสุขภาพ เพื่อให้นักเรียนได้ เกิดการเรียนรู้ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั้งของตนเองและของผู้อื่น รวมทั้งรู้จักการดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อมทั้งของโรงเรียนและชุมชน

5. ด้านการนิเทศ

หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ ควรรจัดพิจารณาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในด้านสุขภาพ เพื่อรับผิดชอบในการนิเทศการสอนสุขภาพโดยเฉพาะ

ควรรจัดให้มีการสัมมนาร่วมกันระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานทางสาธารณสุข เพื่อประสานและวางแผนร่วมกันเพื่อดำเนินงานและสนับสนุนโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้กว้างขวางและได้ผลยิ่งขึ้น รวมทั้งจัดให้มีคณะกรรมการคอยติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อหาข้อบกพร่องและวางแผนดำเนินงานต่อไป

การติดตามนิเทศเพื่อช่วยเหลือโรงเรียน ควรรเป็นกรณีพิเศษทางวิชาการ เป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล ผู้รับผิดชอบในการนิเทศจะต้องไปเยี่ยมเยียนและให้การนิเทศอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทาวิจัยครั้งต่อไป

การทาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในช่วงเวลาที่โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพิ่งจะเปิดดำเนินการอยู่ในระยะเริ่มแรก หลังจากการวิจัยนี้จะมีโรงเรียนประถมศึกษาทางการสอนเช่นเดียวกันนี้อีกเป็นจำนวนมากขึ้น ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างในเรื่องต่าง ๆ อีก จึงควรทาวิจัยเพิ่มเติมดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพและปัญหาเกี่ยวกับความต้องการนิเทศ เพื่อวางแผนทางแก้ไขปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพงานการนิเทศได้อย่างถูกต้อง

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินการโครงการสุขภาพระหว่างโรงเรียนโครงการขยายโอกาสที่เปิดการสอนเป็นโครงการนำร่องในปี 2533 กับโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นมา

3. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับความต้องการนิเทศโครงการสุขภาพระหว่างโรงเรียนโครงการขยายโอกาส โดยศึกษาตัวแปร เช่น ขนาดของโรงเรียน ลักษณะที่ตั้ง เขตการศึกษา เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

4. เนื่องจากการวิจัยนี้ปัญหาและความต้องการนิเทศที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการสอนสุขศึกษา ดังนั้นควรมีการศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการนิเทศเกี่ยวกับการสอนสุขศึกษาโดยเฉพาะ